

En kommuns dispositionsrätt över en fordran på anläggningsavgift medför inte att ett återkallat krav senare kan riktas mot någon annan därför att den som var fastighetsägare när fordran förföll till betalning visade sig vara på obestånd.

Bakgrund:

Bostadsrättsföreningen F 8 i Karlskrona (nedan kallad föreningen) äger fastigheten F 8, som är belägen inom verksamhetsområdet för Karlskrona kommuns allmänna vatten- och avloppsanläggning.

Kommunen krävde först betalt för anläggningsavgift beträffande F 8 genom fakturor, utställda på Saltöhem AB (Saltöhem) den 3 oktober 2008, med sista betalningsdag den 3 november 2008. Enligt kommunen återkallades dessa fakturor innan de förföll till betalning. Sedan föreningen den 22 december 2009 tillträtt fastigheten som ny ägare har kommunen den 1 april 2010 utställt krav på anläggningsavgift på föreningen att senast betalas den 3 maj 2010.

Yrkanden:

Karlskrona kommun yrkade i en ansökan om betalningsföreläggande vid kronofogdemyndigheten (Enheten för summarisk process i Gävle, målnummer 21-162152-10/1) förpliktande för föreningen att till kommunen utge 761 250 kr jämte ränta. Härutöver yrkade kommunen ersättning för ett inkassokrav á 160 kr samt för sina kostnader vid kronofogdemyndigheten med 640 kr, varav 300 kr för ansökningsavgift och 340 kr för ombudsarvode. Kravet angavs hänförligt till vatten- och avloppstjänster levererade av kommunen till den berörda fastigheten och omfattade fakturanummer 832309, med förfallodag den 3 maj 2010.

Sedan föreningen bestritt yrkandena överlämnades målet till Helsingborgs tingsrätt, som den 12 oktober 2010 beslöt lämna målet vidare till Statens va-nämnd.

Kommunen har vid Va-nämnden, såsom dess talan bestämts slutligt, yrkat att föreningen skall förpliktas att till kommunen betala anläggningsavgift för den berörda fastigheten med 761 250 kr inklusive moms jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 3 maj 2010 till dess betalning sker. Därutöver har kommunen yrkat ersättning för inkassoavgift med 160 kr samt för kostnader vid kronofogdemyndigheten med 640 kr, varav 300 kronor för ansökningsavgift och 340 kr för ersättning avseende eget arbete/ombuds arvode.

Föreningen bestred yrkandet. Yrkat belopp och sättet att beräkna ränta har vitsordats såsom skäliga i sig.

Kommunen:

Kommunen anförde i huvudsak följande: Kommunen skickade två fakturor på anläggningsavgiften den 3 oktober 2008 på sammanlagt 780 000 kronor till Saltöhem. Förbindelsepunkt för fastigheten hade utförts våren 2007. Förfalldatum för dessa fakturor var den 3 november 2008. Saltöhem visade sig emellertid vara på obestånd. Vid företagsrekonstruktionen av Saltöhem den 22 oktober 2008 på Karlskrona tingsrätt framförde kommunen muntligen till Saltöhem och företagsrekonstruktören att kommunen skulle återkalla fakturorna med

datum 2008-10-03 och förfallodatum 2008-11-03 för anläggningsavgifterna för fastigheten F 8, Utövägen 10 A och Utövägen 10 B. Detta gjordes också skriftligen den 22 oktober 2008 till advokatfirman Carler. Kommunen återkallade således fakturorna den 22 oktober 2008 innan de hade förfallit till betalning. Eftersom företagsrekonstruktion pågick avvaktade kommunen med att skicka ut nya fakturor. Kommunen upptäckte också att fakturorna var felaktiga som innehöll två stycken servisavgifter och två stycken förbindelsepunktsavgifter i stället för en av varje som är det riktiga. Vid en efterföljande exekutiv auktion såldes fastigheten genom kronofogdemyndighetens försorg hösten 2009.

I det skriftliga underlaget som kronofogdemyndigheten sammanställde av fastigheten inför den exekutiva försäljningen, fastighetsbeskrivningen, framgick det att kommunen inte hade erhållit anläggningsavgift för fastigheten och att kommunen skulle ställa det kravet på den nye ägaren. Det krav som handläggs vid Va-nämnden avser ett offentligrättsligt krav, inte ett obligationsrättsligt krav. Detta innebär att det saknar betydelse vem kommunen eventuellt har kommunicerat sin återkallelse av kravet med. I dessa sammanhang uppstår det inte någon obligationsrättslig bindning mellan kommunen och en annan part eftersom det avgörande för betalningsskyldighetens inträde är vem som är tillträd ägare till den fastighet som berörs av det offentligrättsliga kravet då kravet förfaller till betalning. Det saknar därmed betydelse huruvida kronofogden i samband med den exekutiva försäljningen har nämnt kravet eller om detsamma uppmärksammats i samband med genomförandet av transportköpet avseende den aktuella fastigheten. Dessa förhållanden rör obligationsrättsliga frågor och får lösas mellan däri inblandade parter.

I detta fall har kravet aldrig förfallit till betalning eftersom detsamma är återkallat och detta gäller oavsett om återkallelsen har kommit någon ny eller gammal fastighetsägare till del. Kravet finns inte överhuvudtaget eftersom kommunen har återkallat detsamma före förfallodagen. Fordran har sålunda sin grund i det kommunala beslutet, inte i utställda fakturor. Dessutom har kommunen visat att kravet var felaktigt och att det därför fanns skäl att återkalla detsamma eller med andra ord upphäva beslutet om att kräva in avgiften. Sedan detta gjorts finns det inte något krav. I sammanhanget skall också beaktas att kommunens beslut om att återkalla det första kravet beroende på att det var felaktigt är ett så kallat gynnande beslut vilket innebär att man inte kan - så som föreningen önskar - hårdra situationen för att via att krystat formellt resonemang försöka undkomma den va-avgift som rätteligen skall belasta föreningen och vilken föreningen också har räknat med i samband med förvärvet av fastigheten. – För det fall konkursen aldrig inträffat skulle den första fordran aldrig ha förfallit till betalning eftersom kommunen återkallade det första beslutet varpå den första fakturan grundades. Kommunen skulle sålunda aldrig ha krävt Saltöhem AB på fordringsbeloppet och sålunda har fakturan även av det skälet därmed inte förfallit till betalning och inte heller kunnat göra detta.

Beträffande betalningsföreläggande och inkassokrav har Mats Engstrand vid Delphi per telefon upplysts om att kommunen går vidare enligt sina rutiner med ansökan hos kronofogdemyndigheten för kommunens krav eftersom parterna inte är överens. Han är också upplyst om att kommunens dröjsmålsränta är

riksbankens referensränta + 8 % från fakturans förfallodag. Alternativet för föreningen är att betala in kravbeloppet och få riksbankens referensränta + 2 % återbetalt och kravbeloppet om föreningen vinner den rättsliga prövningen. Detta har Mats Engstrand också upplysts om.

Föreningen:

Anförde till stöd för sitt bestridande i huvudsak följande: Betalningsskyldigheten för allmänna vattentjänster regleras i lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster, vattentjänstlagen. Om fordringen är av offentligrättsligt eller obligationsrättsligt slag saknar relevans. Den nämnda lagen gäller. 37 § vattentjänstlagen reglerar vem som är betalningsskyldig för kommunens avgift när en fastighet byter ägare. Enligt lagrummet skall, när fastigheten byter ägare, den nya ägaren vara betalningsansvarig för avgifter som förfaller till betalning på tillträdesdagen eller senare.

Saltöhem har uppfört ett antal bostadsrättsfastigheter i Karlskrona. Bolaget fick ekonomiska problem, vilket ledde till att det förordnades en företagsrekonstruktör. Företagsrekonstruktionen misslyckades och Saltöhem försattes våren 2009 i konkurs och konkursförvaltare utsågs. Saltöhems tillgångar såldes och bland annat fastigheten F 8 såldes vid exekutiv auktion den 29 oktober 2009 till bolaget Ektornet Real Estate 1 AB. Brf F 8 köpte sedermera fastigheten F 8 av Ektornet Real Estate 1 AB genom transportköp den 22 december 2009. Kommunen framställde krav på betalning av anläggningsavgift för vatten och avlopp den 1 april 2010. Kommunen anger att det i fastighetsbeskrivning, upprättad av kronofogdemyndigheten, vid försäljningen framgick att kommunen inte erhållit anläggningsavgiften för fastigheten och att kommunen skulle ställa det kravet på den nye ägaren. Föreningen har kontaktat kronofogdemyndigheten och begärt ut alla handlingar som var tillgängliga för budgivarna inför och vid den exekutiva auktionen. Någon uppgift om att kommunen inte erhållit anläggningsavgiften för fastigheten och att kommunen skulle ställa det kravet på den nye ägaren står inte att finna i dessa handlingar. Föreningen deltog inte vid den exekutiva auktionen och existerade inte ens som juridisk person vid det tillfället. Kommunen har inte heller framställt något krav till "den nye ägaren" efter den exekutiva auktionen, dvs. Ektornet Real Estate 1 AB.

Av va-taxorna för åren 2008, 2009 och 2010 framgår bl.a. att avgiftsskyldighet för anslutningsavgifter uppkommer när VA-verket upprättat förbindelsepunkt till fastigheten (taxorna punkt 4.2) samt att avgift skall betalas sedan avgiftsskyldighet inträtt inom tid som anges i räkning (taxorna punkt 11.1). När kommunen sände den första fakturan till den dåvarande fastighetsägaren hade uppenbarligen avgiftsskyldighet inträtt. Därmed åvilade det den dåvarande fastighetsägaren att betala avgiften vid den tidpunkt som den första fakturan angav. – Taxan innehåller inte någonting om att kommunen har rätt att genom att återkalla en faktura självständigt bestämma när betalning skall ske eller vem som skall betala. Taxan, som kommunen är skyldig att följa, säger tvärtom att när anslutning skett inträder avgiftsskyldighet och då skall den som då äger fastigheten betala. I detta fall har kommunen försökt att förskjuta betalningstidpunkten under lång tid tills det fanns en ägare till fastigheten som bedömdes

vara solvent. Taxan ger inte utrymme för detta. Taxan åberopas i målet för att styrka ovan nämnda förhållanden.

Den avgift som kommunen nu kräver betalning för i faktura nr 832309 har således redan framställts till den tidigare ägaren av fastigheten F 8, Saltöhem, den 3 oktober 2008. Eftersom korrekt återkallelse av den tidigare framställda fakturan inte skedde till företrädare för Saltöhem utan till den person som då var företagsrekonstruktör för Saltöhem har fakturan förfallit till betalning den 3 november 2008. Brf F 8 tillträdde som ny ägare av fastigheten den 22 december 2009. Föreningen är följaktligen inte betalningsskyldig för avgiften. Kommunen har angivit att den vid borgenärssammanträdet vid Blekinge tingsrätt den 22 oktober 2008 muntligen framförde att kommunen skulle återkalla fakturor utställda till Saltöhem. I brev adresserat till företagsrekonstruktören Håkan Jansson den 22 oktober 2008 anger kommunen sedermera att Karlskrona kommun återkallar fakturorna avseende anläggningsavgifterna. Någon anteckning om muntlig återkallelse vid tingsrätten finns inte nedtecknad i protokollet från borgenärssammanträdet. I vilket fall som helst är en muntlig angivelse om att kommunen i framtiden kommer att återkalla utställda fakturor inte juridiskt bindande och medför inte att fakturorna de facto har återkallats.

Föreningen anser att en fordran endast kan återkallas genom ett meddelande till någon som är behörig att företräda gäldenären, alltså Saltöhem i detta fall. Det normala förfarandet när en faktura återkallas är att det skickas en kreditfaktura till samma part som fakturan ställts ut till. I detta fall har fakturorna ställts ut till Saltöhem men återkallelse av samma fakturor har skett till rekonstruktören. Kommunen har således återkallat fakturorna till fel part. Ett beslut om företagsrekonstruktion innebär - till skillnad från ett beslut om konkurs - inte någon formell inskränkning i Saltöhems rådighet. Gäldenärsföretaget har under företagsrekonstruktionen möjlighet att förfoga över sina tillgångar. Avtal som gäldenärsföretaget ingår under företagsrekonstruktionen är civilrättsligt bindande, även om rekonstruktören inte samtyckt till avtalets ingående. Till och med om rekonstruktören uttryckligen motsatt sig en viss rättshandling är den bindande under vanliga förutsättningar. Rekonstruktören var således inte en företrädare för Saltöhem och var till exempel inte firmatecknare för bolaget samt var inte att betrakta som gäldenärens "ombud" i förhandlingar med borgenärerna (jfr prop. 1995/96:5 s 186 f). Återkallelsen har således inte fått rättslig verkan gentemot Saltöhem. Detta innebär att fordringen förföll till betalning under den tid Saltöhem var ägare till fastigheten. Föreningen har förvärvat och tillträtt fastigheten efter det att avgiften förfallit till betalning. Detta medför, med tillämpning av 37 § vattentjänstlagen, att föreningen inte är betalningsskyldig för kommunens fordran.

Föreningen har i brev till kommunen den 20 maj 2010 förklarat att fakturan bestrids. Kommunen har således varit fullt medveten om att fordran är tvistig innan inkassokrav skickades och betalningsföreläggandet ingavs. Detta innebär att kostnader för inkasso och betalningsföreläggande inte kan anses skäligan påkallade för att tillvarata kommunens rätt. Därför bestrids även yrkandet om ersättning avseende kostnader för inkasso och ansökan om betalningsföreläggande. Fordringsägare som erhåller bestridande av faktura skall enligt god inkas-

sosede inte skicka ett inkassokrav till gäldenären utan har i stället att vända sig till domstol för att få fakturan prövad.

Va-nämnden yttrade:

Enligt 37 § första stycket lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster, vattentjänstlagen, gäller med avseende på anläggningsavgifter, att när en fastighet byter ägare så är den nye ägaren betalningsansvarig för avgifter som förfaller till betalning på tillträdesdagen eller senare.

Enligt 25 § vattentjänstlagen inträder avgiftsskyldigheten när förbindelsepunkt har ordnats och fastighetsägaren informerats om dess läge. Kommunen debiterade den tidigare fastighetsägaren Saltöhem för anläggningsavgift år 2008. Kommunen har inte gjort gällande annat än att avgiftsskyldighet för fastigheten inträtt innan kommunen framställde krav på avgiften mot Saltöhem.

Enligt 35 § vattentjänstlagen skall avgifterna betalas på begäran och dröjsmålsränta utgå på obetalt belopp från dagen för sådan begäran. Det betyder att avgiften förfaller till betalning på dagen för begäran därom även om det normalt ges visst anstånd med betalningsuppfyllelsen så att gäldenären får en rimlig möjlighet att få fram begärt kapital till betalning. Att sådant anstånd skall ges får anses följa av allmänna rättsgrundsatser. I nu aktuellt fall har detta iakttagits genom att de belopp som begärdes genom fakturorna daterade 2008-10-03 skulle "senast" vara betalda 2008-11-03. Ränta torde inte heller kunna komma i fråga tidigare än från en tidpunkt bestämd med visst anstånd från dagen för betalningsbegäran och har annat inte avtalats i detta hänseende, träder räntelagens bestämmelser in gällande tidpunkt från vilken ränta skall beräknas.

För nu aktuellt fall betyder det ovan anförda att kommunens fordran förföll till betalning medan Saltöhem var ägare till fastigheten och innan kommunen sände återkallelse av fakturorna till Saltöhems rekonstruktör men att återkallelsen skickades innan den bestämda, senaste betalningsdagen inträtt.

Föreningen har invänt att kommunens återkallelse av fakturan inte skett till en behörig företrädare för Saltöhem eftersom återkallelsen skedde till Saltöhems företagsrekonstruktör.

Under en företagsrekonstruktion behåller gäldenären formellt sin rådighet. En företagsrekonstruktör är t.ex. inte att betrakta som gäldenärens ombud i förhandlingar med borgenärerna. Det är således riktigt att återkallelse av fakturan skett till en icke behörig person eftersom återkallelsen endast visats ha skett till rekonstruktören. Det är som framhållits i målet fråga om en offentligrättsligt grundad fordran vars legitimitet baseras på vattentjänstlagen och den av kommunfullmäktige antagna va-taxan. Kommunens möjligheter att disponera över sin fordran måste ses i ljuset av dess offentligrättsliga karaktär och gäldenären har att räkna med att en begäran om betalning av en sådan förfallen fordran inom viss tid gäller. Vissa möjligheter finns förstås för kommunen att disponera över sin fordran. En återkallelse av ett krav sedan det visat sig att detta framställts till fel gäldenär då ny ägare hunnit tillträda fastigheten är naturligtvis helt i sin ordning och en fordran som förfallit till betalning kan givetvis

även justeras i eventuellt felaktiga delar och gäldenären krediteras för vad som t.ex. krävts för mycket. Att helt efterge en fordran mot en betalningsskyldig fastighetsägare skulle däremot strida mot kravet på en skälig och rättvis avgiftsfördelning. Dispositionsrätten medför inte heller, som i nu aktuellt fall, att ett återkallat krav senare kan riktas mot någon annan därför att den som var fastighetsägare när fordran förföll till betalning visade sig vara på obestånd eller för att kommunen av annan anledning inte tycker att denne ägare av fastigheten ska behöva betala. I detta fall har inte ens framgått att Saltöhem före sista betalningsdag nåtts av någon återkallelse av de aktuella fakturorna och än mindre att kravet mot Saltöhem vid den tiden skulle ha eftergivits.

Va-nämnden bedömer sammanfattningsvis att eftersom kommunens fordran på anläggningsavgift första gången måste anses ha förfallit till betalning under tid då Saltöhem var lagfaren ägare till fastigheten F 8 så kan inte nu föreningen, som ny ägare till fastigheten, vara avgiftsskyldig för den ifrågavarande anläggningsavgiften. (Jfr NJA 1982 s.768).

Kommunen har tillsänt föreningen inkassokravet efter det att det blivit känt för kommunen att kravet var bestritt och att gäldenären anfört en saklig grund för bestridandet. Vid sådant förhållande måste det anses strida mot god inkassosed att ändå tillställa föreningen ett inkassokrav. I stället hade kommunen bort väcka talan vid nämnden för att på det sättet få till stånd en prövning av om gäldenärens invändning hade fog för sig. Vid denna bedömning är inte kommunen berättigad att erhålla ersättning för det utsända inkassokravet. Kommunens yrkande om ersättning härför ska således ogillas.

Enligt 14 § andra stycket lagen (1976:839) om Statens va-nämnd skall normalt vardera parten stå för sina rättegångskostnader såvida det inte föreligger särskilda skäl att tilldöma motpart ersättning för rättegångskostnader. Detta innebär i normalfallet att sökanden, i mål om betalningsföreläggande som överlämnats till Va-nämnden, inte tillerkänns ersättning för ansökningsavgift och ombudsarvode i betalningsföreläggandemålet när svaranden visat intresse för processen och åtminstone haft något fog för sitt betalningsbestridande och inte i övrigt visat försumlighet som ådragit sökanden kostnader. På grund härav och då inte heller föreningens sätt att förhålla sig till processen leder till annat, skall kommunens yrkande om ersättning för rättegångskostnader i målet lämnas utan bifall.

Kommunens talan lämnades i sin helhet utan bifall.

Beslut den 8 maj 2012, BVa 23
Mål nr 243/10